

Malmö stad
Kommunstyrelsen

Datum

2025-05-20

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2025-391

Yttrande**Till**

Utbildningsdepartementet

Remiss Utbildningsdepartementet - Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)

U2024/02591

Sammanfattning

Malmö stad ser positivt på att utredningen presenterar förslag med ambitionen att fler elever ska kunna gå vidare i utbildningssystemet. Det är mycket angeläget att hitta fler vägar för ungdomar att komma in på och klara av en gymnasieutbildning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och klara sin egen försörjning.

Malmö stad anser att det är bra att utredningen presenterar förslag som innebär att gymnasiala yrkesutbildningar och branscherna ökar samverkan.

Malmö stad ser dock ett flertal utmaningar med utredningens förslag och lämnar i detta yttrande synpunkter angående förslagen.

Yttrande

5. Förslag om yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng

Malmö stad välkomnar att trösklarna till att kunna påbörja en gymnasial yrkesutbildning sänks och bedömer att fler flickor och pojkar som idag har svårt att klara av ett yrkesprogram får bättre förutsättningar att klara av en mindre omfattande utbildning för att få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis och komma ut på arbetsmarknaden. Samtidigt är det viktigt att betona att den mindre omfattande yrkesutbildningen inte ger samma kompetens som de mer omfattande programmen.

Utredningen föreslår att endast 50 gymnasiepoäng av vardera svenska eller svenska som andraspråk, matematik och engelska ska ingå i programmet. Malmö stad ställer sig tveksam till hur väl elevernas kunskaper i kärnämnen är tillräckliga för att kunna möta yrkeskursernas krav likväl som arbetsuppgifternas och arbetsmarknadens krav samt

samhällets tekniska utveckling. Det finns en risk att elevernas begränsade ämneskunskaper i svenska, matematik och engelska medför att de, trots kunskaper i yrkesämnet, inte uppfattas som anställningsbara eller attraktiva på arbetsmarknaden och att utbildningen snarare upplevs som en återvändsgränd av både elever och arbetsgivare.

Om yrkesutbildningar är för korta eller för smalt anpassade efter arbetsmarknadens behov kan de sakna bredden som behövs för att förbereda elever för förändrade förhållanden i arbetslivet. Det finns en stor risk för att kvaliteten sänks för utbildningarna. Om tonvikten läggs på praktiska yrkesutbildningar kan elever missa viktiga akademiska kunskaper som kan vara nödvändiga för vidare utbildning eller karriärmöjligheter.

Målgruppen för förslaget är en heterogen grupp elever som har stora skillnader i förkunskaper och skolerfarenheter med sig och därigenom kan också möjligheterna för hur väl eleverna lyckas slutföra programmet skilja sig åt. Malmö stad ställer sig frågande till hur väl utbildningen kommer kunna möta elevernas skilda behov av stöd och anpassningar. Det framgår inte i utredningen hur eleverna ska dels stärkas i sin tro på sig själva, dels rustas med studieteknik med mera för att lyckas med studierna. Malmö stad anser att stödinsatserna för eleverna på de korta yrkesprogrammen måste vara omfattande för att tillgodose elevers skilda behov av stöd och anpassningar.

En svaghet är att utredningen inte beskriver hur det är tänkt att fler elever ska vilja söka yrkesprogram. I dagsläget är det en utmaning på flera ställen i landet att få elever att vilja läsa en yrkesutbildning.

Utredningen föreslår att de nya yrkesprogrammen kan organiseras som egna klasser men att de också kan organiseras genom samläsning med elever på dagens nationella program. Malmö stad anser att detta kommer att innebära en svårighet att lösa i praktiken. Flera av yrkesinriktningarna kommer av resursskäl inte att kunna organiseras i egna klasser, utan där blir samläsning den praktiska lösningen, framför allt när det gäller inriktningar med få elever. Det kommer att vara olika elevgrupper med olika förutsättningar och behov i de korta och långa yrkesprogrammen. Eleverna på det korta programmet kommer att vara i behov av jämförelsevis stora stödjande insatser, också i samband med de föreslagna 15 veckors APL. Malmö stad anser därför att samläsning endast i undantagsfall skulle fungera. I Malmö stad skulle förutsättningarna att ge det korta yrkesprogrammet som ett eget spår vara goda, eftersom elevunderlaget är så pass stort.

Malmö stad anser att behörighetskraven som föreslås är lågt satta med endast tre godkända betyg från grundskolan (se även 7.1 nedan).

6. Förslag om förändringar på introduktionsprogram

6.1 Yrkesintroduktion och individuellt alternativ avskaffas

Malmö stad stödjer förslaget att introduktionsprogrammet yrkesintroduktion avskaffas, förutsatt att de korta yrkesprogrammen införs.

6.2 Individuellt förberedelseprogram (IMF) ska införas

Malmö stad ställer sig positiv till förslaget, eftersom utbildningen på programmet till skillnad från de nationellt utformade programmen utformas för varje enskild elev utifrån elevens behov och förutsättningar.

6.3 Språkintröduktion (IMS)

Malmö stad är positiv till utredningens förslag om att nyanlända elever ska ges ökade möjligheter att läsa yrkesämnen under sin utbildningstid på språkintröduktion (IMS).

Malmö stad anser att förslaget kan skapa en positiv och tidig kontakt med arbetslivet för eleverna. I Malmö finns denna verksamhet redan på Malmö Neptunigymnasium.

6.4 Programinriktat val (IMV)

Malmö stad anser att det är bra att programinriktat val ska utformas för en grupp elever, eftersom det ger eleverna större trygghet när utbildningen utformas i förväg och att utbildningens innehåll är fastlagt innan eleven söker.

7. Förslag om nya och ändrade behörighetskrav i gymnasieskolan

7.1 Behörighetskrav till yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng

Malmö stad anser att behörighetskraven som föreslås är lågt satta med endast tre godkända betyg från grundskolan. Dessa tre godkända betyg är heller inte specificerade, och detta kan då innebära att det är tre betyg som inte direkt skulle underlätta för eleven att klara studierna på yrkesprogrammen. Flera yrkesprogram idag ställer höga krav på kunskaper bland annat i svenska, matematik och engelska. De låga behörighetskraven skulle därmed kunna innebära en utmaning för eleverna.

7.2 Behörighetskraven för yrkesprogram som omfattar 2 700 och 2 800 poäng ska höjas till 12 ämnen

Malmö stad anser att den föreslagna höjningen av behörighetskravet från åtta till tolv godkända grundskoleämnen skulle kunna stärka statusen för yrkesprogrammen. Samtidigt ser Malmö stad en risk för att ökade behörighetskrav minskar söktrycket till yrkesprogrammen som redan idag har för få sökande.

Staden ser även en risk för att höjda behörighetskrav höjer trösklarna och utesluter fler elever från de mer omfattande yrkesprogrammen. Ett stort antal elever som har mellan åtta och elva godkända betyg och förmåga att både läsa och slutföra ett nationellt yrkesprogram kommer i stället behöva läsa ett mindre omfattande program om 1 900 gymnasiepoäng, alternativt läsa på ett av gymnasieskolans introduktionsprogram.

Det kan inte vara ändamålsenligt att färre elever går yrkesprogrammen som omfattar 2 700/2 800 gymnasiepoäng och i stället hänvisas till de nya mindre omfattande yrkesprogrammen som omfattar 1 900 poäng och som inte ger samma kompetens och möjlighet till vidare studier.

I förlängningen riskerar eleverna en längre väg till etablering på arbetsmarknaden genom exempelvis längre studietid på gymnasieskolan, studier på Komvux för att komplettera sin gymnasieexamen eller genom att lämna gymnasieskolan med en mindre omfattande utbildning i form av förslaget med gymnasialt yrkesutbildningsbevis.

7.3 Ett års studier på ett 1 900-poängsprogram ska möjliggöra behörighet till yrkesprogram som omfattar 2 700 respektive 2 800 poäng

Malmö stad anser att detta förslag är rimligt och positivt om utredningens förslag med korta yrkesprogram genomförs.

Den mindre omfattande yrkesprogrammen ger inte samma kompetens som de mer omfattande programmen och ger dessutom inte behörighet att läsa vidare. Det är därför viktigt att alltid eftersträva att ungdomar i första hand ska gå de mer omfattande yrkesprogrammen på 2 700/2 800 poäng.

Utredningen beskriver dock inte hur elever som kommer in på ett kort yrkesprogram ska rustas för att klara vidare studier på ett program med högre studietakt än de nya 1 900-poängsprogrammen. Malmö stad anser därför att förslag på genomförande i praktiken behöver tas fram på nationell nivå.

7.4 Behörighetskraven för introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag att behörighetskraven till introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas.

8. Förslag om yrkesämnen på högskoleförberedande program

8.2 En försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet bör inledas

Malmö stad tillstyrker förslaget och anser att det kan innebära att elever på högskoleförberedande program får möjlighet att komma i kontakt med arbetslivet redan under gymnasietiden.

9. Ökade möjligheter till yrkesutbildning på entreprenad

Malmö stad anser att utredningens förslag om yrkesutbildning inom små och/eller stora yrkesområden är intressant och ställer sig positiv till detta förslag.

10. Yrkesprov

Malmö stad ställer sig positiv till utredningens förslag om att införa yrkesprov på yrkesprogram i gymnasieskolan och på nationella program med yrkesinriktning i anpassade gymnasieskolan.

11. Förslag om individuella program i anpassade gymnasieskolan

11.1 En rätt ska införas för elever att fullfölja utbildningen på individuella program i anpassade gymnasieskolan

Malmö stad tillstyrker förslaget.

Det är viktigt att unga personer med funktionsnedsättningar får samma rätt att fullfölja sin utbildning vid flytt till en annan kommun som elever på nationella gymnasieprogram. Förslaget säkerställer rättigheterna för personer med funktionsnedsättning utifrån perspektiv kring mänskliga rättigheter.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Nicklas Löfström

Helena Nanne (M) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation.